

מחשבת קצרה על הדף הרב יחזקאל הרטמן SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

כתובות ה

עניין: גדולים מעשה צדיקים

מהרש"א

ח"א דף ה ע"א גדולים מעשה צדיקים בו'. מצאנו ע"פ מ"ש צפרק הרוחה טז יודע היה צלאל לזרף אומיות שנצראו בהן שמים וארץ שנאמר וימלא אוחו גו' וצדעת וכתב התם צדעתו מהומות וגו'. מהיודע שהדעת היא העליונה שג' מעלות שהם החכמה והתבונה והדעת כפרש"י פרשת כי תשא יז והוא רוח הקדש ואמר לזרף אומיות כי שמותיו של הקצ"ה אינן תיבות רק אומיות והיודע לזרפם הוא הדעת ורוה"ק שנאמר גבי צלאל ועד"ז אמרו עוד שם גדול מקדש שניתן בין צ' אומיות שנאמר יהי פעלת ה' מקדש ה' וגו' שהוא נעשה ע"י צלאל שהיה צו דעת והיה יודע לזרף אומיות שנצראו בהן שמים וארץ וידיו דקאמר הכא הם שני מדותיו יתעלה והוא שניתן בין צ' אומיות האחד הימין והוא הרחמים והשני השמאל שהוא הדין והצדיקים שהוא צלאל והגלוים אליו צמעשיהם צמקדש מטילים כח וגבורה צפמליא של מעלה לזרף ידיו שם שהם צ' שמותיו שהן צמקדש מלך ימין ומלך שמאל שהם הרחמים והדין שע"כ נכתב מקדש בין צ' שמות אחד מימין ואחד משמאל משא"כ צמעשה צראשית דלח לירף צ' השמות בהם אלא צמעשה ארץ כתיב ידי יסדה ארץ צלחוד וצמעשה שמים היה הימין לחוד כדכתיב יטן ימיני טפחה שמים והוא מטבע הצריאה כי מן השמים הרחמים ונינו של עולם וההפך מן הארץ עולם הפסד ההויה אצל הצדיקים צמעשיהם היו מלרפין מדת הדין והגבורה אל הרחמים והחיים אשר בגבורתו יתעלה מציא חיים לעולם אשר ע"ז נתייחד אהה גבור לעולם ה' מחיה מתים היפך טבע הגבורה של אדם שממית החיים

ביאור הגר"א משלי א, ב

השלושה²⁰ הוא נגד שלושה שכלים שבאדם: שכל העיוני, שכל המחשבה, שכל המעשה. העיוני הוא בדרכי שמים בהילוך כוכבים ובמרכבה וכדומה. ושכל המחשבה הוא להנהיג את עצמו במידות. ושכל המעשה הוא במעשה, והן נגד חוקים ומשפטים ומצוות. חוקים - בשמים כמ"ש²² "הידעת חקות שמים", ומשפטים הוא בארץ כמ"ש²³ "מלך במשפט יעמיד ארץ", והמצוות הן מחברין שמים וארץ²⁴, והן סוד שמים וארץ ואדם המחברין²⁵, והן סוד תורה ומצוות ומידות, וכמ"ש בפ"י על ישעיה²⁶, ואין להארץ, והמבין יבין.

תורה אור להרב בעל התניא בשלח דף סו ע"ב

מיש לאין. ולכן ארז"ל גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ. שמעשה שמים וארץ הוא מאין ליש והוא מסתיר את האין. ומעשה צדיקים העוסקים בתומ"צ עושים מיש אין להיות הכל כמו שהוא

גאון יעקב (על העין יעקב)

א דר"ש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ וכו' ומקנא המעשה צדיקים הוא מטר. ענין הסמיכות היא אגדה להקודם הנאמר דנבעלת בששי משום ברכה דאדם והוא כי האדם היו כלולים בו שמים וארץ גוף מן התחתונים ונשמה מעליונים סמך בתריה מעשי צדיקים שהוא בנין בהמ"ק והוא גם כן כללות שמים וארץ כי על ידי המקדש נעשה שיתוף בין עליונים ותחתונים והיו כלולות בו כל העולמות עליונים ותחתונים. והנה בבריאת שמים וארץ היה רק בבחי' מדה אחת או מדת חכמה או מדת בינה כד"א ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה אבל מעשי צדיקים הוא בנין ביהמ"ק נעשה בבחי' דעת שנאמר בבצלאל ואמלא אותו וכו' ובדעת והיא מדה הכלולה מב' בחינות בחי' חסד ודין כידוע ולהיות כי שם אל יורה על ב' מדות מדת חסד שנאמר [תהלים נב] חסד אל כל היום ומדת הגבורה שנא' [שם ז] אל זועם בכל יום ע"כ בבצלאל נאמר בצל אל היית כי היה כלול בבחי' הדעת הכולל ב' בחינות. אולם ביום הששי כי נברא אדם הכולל מבחי' שמים וארץ שם נגמר השיתוף בחי' חסד ודין כנאמר שם [בראשית ב] ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים וכתב בתריה [שם] וכל שיח השדה וגו' שהוא ענין הגשם שנתהווה על ידי תפלת אדם הראשון והוא האמור בכאן מעשי ידיהם של צדיק מי מגיד ר"ל אשר הם כלולים מב' בחי' בחי' חסד ובחי' דין ובחי' שמים וארץ מטר הוא המגיד על בחי' הצדיקים כי לא המטיר ה' עד עת בריאת האדם ודו"ק [מקובץ מהראשונים והגאון בהפלאה. מובא בס' גאון יעקב]:

אפיקי ים להגר"א חבר

דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ וכו' פשט המאמר הוא כמ"ש (תהלים קטו טז) השמים שמים לה' והארץ נתן וכו' שחלקי הבריאה שנים המה השמים והארץ, וכל א' אינו דבר שלם שהשמים נבראו כדי להשפיע לארץ ולדרים עלי' והם משרתים לה, והארץ נבראת לקבל השפע משמים, אבל השמים היא שלימה יותר מן הארץ שהרי הם חיים וקיימים וחזקים, משא"כ תוצאי הארץ וכל דצח"ם שמקבלים הפסד ותמורה, ולכן מכונה שמים בשם בריאת יד ימינו ית' והארץ ביד שמאלו, שכמו שביד שמאל כח פחות יותר מביד ימין, כמו כן נבראי הארץ הם חלשים יותר. ולזה ה' בריאת האדם בארץ שהאדם השלם במעשיו ובתורתו מחבר שמים וארץ ביחד, שגורם שישפיע הוא ית' מטובו לעולם השמים יתנו טלם והארץ תתן פרי', וכן כל שפע הארץ לקבל משמים ע"י מעשיו וכמ"ש והי' אם שמוע וכו' ואם לא תשמעו וכו' ועצר את השמים וכו', ועוד ע"י עבודת האדם השלם מקנה לו הנצחיות להיות חיים וקיימים לעד כמו צבא השמים. והרי מחבר בזה שמים וארץ ביחד.

